

A TENGERPART

POLITIKAI NAPILAP.

X évfolyam.

FIUME, szombat 1913. június 28.

144. szám.

Megjelenik naponta a délutáni órákban.
Szerkesztőség és kiadóhivatal (telefonszám 229).
Fiume, Gradinata del Sasso Bianco 3, 1 em.
Nyomda telefonszáma (lapzárta előtt) 400.

Felelős szerkesztő:
MURAI JENŐ.

Előfizetési ár helyben és vidéken:
Egész évre 24 kor. | Negyedévre 6 kor.
Félévre 12 kor. | Egy hónapra 2 kor.
Egyes szám ára Fiumében 6 fillér.
Hivatalos hirdetések 6 hasábos petit sorja 60 fillér.

Horvátország nemzeti viszonyai.

—0—

Hetek óta előtérben van megint a magyar politika legfájóbb, legkényesebb problémájának, a horvát kérdésnek megoldása. A magyar közvélemény nem igen foglalkozik mint számbavehető politikai faktorról a drávántuli nem horvát-szerb népekkel, elsősorban a magyarokkal s a szláv főtlenül unionista németekkel. Ezt a hibát igyekszik helyrehozni Benisch Artur dr. a Magyar Figyelő legutóbbi számában megjelent statisztikai tanulmánya. E tanulmány rámutat arra, hogy a kiegyezés idején még majdnem tisztán horvát-szerb társországokban, illetve ezek keleti részében, az ugynevezett Szlavóniában 1867 óta nagyarányú népesere történt, mely nagy mértékben megváltoztatta az egész vidék nemzeti arculatát. E rendkívül termékeny, de nagyon gyéren lakott területekre hatalmas beáramlás indult meg, melyben azonban túlnyomó részt nem a nyugati megyék horvátjai, hanem magyarországi magyarok, németek, tótok és rutének, továbbá ausztriai szláv népek (csehek, lengyelek, szlovének) vettek részt. A bevándorlóknak háromötödrésze volt a nyugati megyékből. A horvátok eleinte tárt karokkal fogadták a jövevényeket, köztük a magyarokat is, de csakhamar megjedtek az inváziótól s ma-

gyarjaink életét a legválogatottabb módon igyekeztek — egyesek és hatóságok egyaránt — megkeseríteni. Az 1904-ben alakult Julián-Egyesület érdeme, hogy teljesen támaszték nélkül álló, megfélemlített s magyar intelligencia, főleg a tanítók hiányában már horvátosodni kezdő véreinket megállította a lejtőn s nemzetünk számára megőrizte. A Julián-Egyesület soha nem politizál, egyáltalában nem magyarosít, egyedüli gondolja a drávántuli magyarok szellemi s anyagi érdekeinek gondozása. E téren való működése már eddig is gyönyörű sikerekkel járt, de azért még távolról se nevezhető teljesnek: a tanulmány joggal mutat rá arra az óriás különbségre, mely a horvátországi magyarok s az anyaországbeli „elnyomott” nemzetiségek helyzete között van.

Mig nálunk a nemzetiségek középiskoláit, népiskoláit az állam nemcsak türi, hanem óriás összegekkel támogatja is, s a nemzetiségek, főleg a szászok, közigazgatási s politikai téren is érvényesülnek, addig a Drávántul a nacionalista sajtó a magyar elemi iskolák engedelmességét is hazaáruló merényletnek tekinti; a horvát papság egyáltalában nem akar tudomást venni új hiteiről, kiknek nyelve egy horvátországi katolikus templomban sem érvényesül; a hivatalos horvát statisztika pedig nagyon kényelmes struccpolitikával a magyarok nagy részének még létezését sem ismeri el. Benisch dr. tanulmányában kétségbevonhatatlan, magából a horvát hivatalos statisztikából vett adatokkal bizonyítja be, hogy a nép-

számlálás alkalmával az összeírók a nemzetiségre vonatkozó bevallásokat nagy mértékben meghamisították. Bizonyára a hamisítást nemcsak a népszámlálás idején mindenfelől érkezett számtalan panasz, hanem a természetes szaporodásnak adatai s amagyarul tudó nem magyarok sajátságos megoszlása is. Bár a horvát fajúak természetes szaporodása jóval nagyobb a más fajú népeknél (a lefolyt évtizedben a nyugati, horvát megyék természetes szaporodásának aránya sokkal nagyobb volt a vegyes nyelvű Szlavóniánál) mégis egész Horvátországban a horvátokra eső arány (58.9 százalék) sokkal kisebb a horvátoknak a népességben állítólag elfoglalt arányánál (62.6 százalék). Nagyon érdekes az a megfigyelés is, hogy ott, ahol nincsenek magyarok, teljesen hiányzanak a magyarul beszélők is, de már néhány száz, sőt egy-két tucat magyar jelenléte is elegendő arra, hogy kedvükért három-négyszerannyi szolgálatkés horvát sajátítsa el a magyar nyelvet. A hol magyar iskolák már vannak, ott a magyarok számbavetele — a magyar tanítók ellenőrzése folytán — eléggé pontos volt; az iskolátlan falvakban azonban csodálatosan nagyszámu a magyarul tudó horvátok, vagyis a horvátoknak beirt magyarok száma. A lefolyt évtizedben végbement nagyarányú s főleg a horvát megyéket pusztító kivándorlás s a Szlavóniába irányuló még mindig elég jelentékeny bevándorlás ellenére a horvát statisztika a bevándorlók által is erősített nemzetiségek gyöngülését,

„A Tengerpart” tárcája

A bankigazgató.

Blétard, a „Családapák bankjának” teljes hatalmu vezérigazgatója, bosszusan ül irodájában. Egyébként a legszeretettelőbb gazemberek egyike, aki mesés ügyességgel hitette el klienseivel, hogy a bankja alapítókéje tisztán, befizetett, nyolcszázmillió frank. Ma reggel azonban néhány lap különös dolgokat szellőztetett bankja felől és már három betevő járt itt pénzért, aggódva. Blétard csak felig-meddig bírta megnyugtatótni őket.

Blétard becsengeti a szolgát:
— Ha bármely látogatóm három percig benn ült, szólaltassa meg a telefon csengőjét. Megértett?

— A szolga: — Igenis, igazgató ur! (Öt perccel később bejelenet): — Gille ur!

Blétard kinyújtott kezével siet a belépő felé: — Mire jó szél vezette ide?

Gille igen szót arccal: — Inkább rossz szélnek nevezhetném! — (Kihuz zsebéből egy reggeli lapot s egy kék ceruzával megjelölt cikkre mutat): — Mit szól ehhez?

Blétard büszkén: — Az efféle szenyt a lapommal magam vissza! Intézetünk jó hírének nem arthat az ilyen piszkolódás! — De, mondja csak, kedvesem, mennyi is a betéje?

Gille zavartan: — Eppen kéni akartam

... szükségem van készpénzre...
Heves telefoncsengetés hallatszik.
Blétard füléhez emeli a kagylót: — Megbocsát? ... Halló! ... halló! ... tessék! ... Ciniér rendőrkapitány! ...

Gille félre: — A rendőrkapitány! Hohó, ugy látszik, éppen időre érkeztem...
Blétard: — Halló! ... jó reggelt, kedves barátom...

Gille meghökkenve: — Kedves barátom!
Blétard: — Halló, köszönöm... a feleségem már sokkal jobban van... Igen kedves! ... Igen, olvastam azt a gyalázatosságot (nevet). Nem, nem, köszönöm! ne üldöztesse a ragadozókat! ... Bah! legalább megszabadítanak a kicsinyes betevőktől... Egy bank olyan, mint Cézár felesége... Tessék! hogy még néhány részvényt akar vásárolni? Hányat? Százötvenet! ... kérem, majd előjegyzem... Viszontlátásra! majd később újra felhívom... (Visszaakasztja a kagylót és könnyedén a várakozóhoz fordul): — Nos, uram?

Gille zavartan: — Ó köszönöm, már meg gondoltam... más módot eszeltem ki... nincs szükségem a pénzre...
Blétard: — De ha parancsolja, azonnal...
Gille menekülve, ahogy a pénzt ráerőszakolják: — Nem, nem, köszönöm! (Elsiet, míg Blétard csendesen nevetve néz utána).

Ciniér rendőrkapitány irodájában.
Ciniér iroasztala előtt ül s egy aktát lapozva így szól a titkárához: Már megint

egy feljelentés a Családapák bankja ellen! Hogy is hiyják a vezérigazgatót? Egy bírósági felhívást kaptam...
A titkár: — Blétard.

Ciniér: Igen... Blétard... Ez is afajta jómádár lehet! ... kedvem volna meglátogatni s valamely ürügy alatt, álnéven bemutatkozva, kissé csevegni vele... Lassuk csak... hol is az a híres bank! (Fellapozza a címjegyzéket): — Dominique-utca 33.

Blétard irodájában a szolga bejeleneti Ciniért, aki egy ügyesen felragasztott selymes szőke hajusz által teljesen felismerhetetlen. Letier Pierre néven mutatkozik be.
Blétard helyet mutatva: — Miben lehetek uraságod szolgálatára?

Ciniér: Uram, én nem kerülgetem a dolgot. Nálam az ön bankjának jó csomó betéjét letébe helyezték. S ime, a ma reggeli lapok... (Egy újságot huz ki zsebéből).
Blétard, nagyon hidegen: — En sem kerülgetem a dolgokat, uram! Egy bank olyan, mint Cézár felesége... s a bizalmatlan kliensekkel szemben legszívesebben úgy járok el, hogy azonnal kiutaltványozom pénzüket és visszaváltom részvényeik...
Ciniér meglepetve, félre: — A ragadozó jómádár talán mégis szelíd lehet galamb volna! ... (Esm): — Nem emlékszem pontosan a részvények számaira de miután több panasz érkezett... (Heves telefoncsengetés hallatszik).
Blétard felveszi a kagylót: — Megbo-

viszont a siralmas vérveszteséget szenvedő horvátoknak hatalmas előnyulását akarja elhíttetni.

Ezekkel a teljesen önkényes adatokkal szemben objektíve megállapítható, hogy a magyarok száma nem 103, hanem 170.000 s a németeké pedig legalább 200.000 (hivatalosan 132.000). Szlavóniában a nemzetiségi mérleg ma már a magyarok és németek javára hajlott. Érdekes a horvát hivatalos s a fönti körülmények tekintetbevételével korrigált, a természetes szaporodás eredményével pontosan összevágó adatok szembeállításai:

magyar	81.000 = 8.6	127.000 = 13.5
német	121.000 = 12.8	183.000 = 19.4
horvát	383.000 = 40.65	258.000 = 27.3
szerb	295.000 = 31.3	295.000 = 31.3
egyéb	62.000 = 6.6	80.000 = 8.5

Ha ez utóbbi adatok valódiak, — pedig Benisch tanulmánya erre meggyőző érvekkel szolgál — ugy Szlavóniában a magyarok és németek ma már nemcsak a szerbeknél, hanem a lakosságnak negyedrészt alkotó horvátoknál is számosabbak. Nem szükséges e ténynek nagy politikai fontosságát hangoztatni. Ha végre sikerül elérnünk azt, hogy az összes magyarországi bevándorlók résztvehetnek a politikai jogok gyakorlásában, (ma a politikai jogok alapját alkotó horvát illetőségi jog megtagadása ebben a legfőbb gát), akkor a magyarországi bevándorlók az unionisztikus politika hatalmas, folyton erősödő támasztéka lesznek s Szlavónia számos vidékén már önmagukban is elég erősek a trialista jelszavakkal jövő jelölt legyürésére. A szlavóniai magyarság s németiség — ez a tanulmány konkluziója — ma már számánál fogva oly tényező, melylyel a délszláv kérdés megoldásánál barátoknak és ellenségnek egyaránt számolnia kell.

Cseregyermek.

Egy ujságban olvastuk a következő hirdetést:

„Középiskola hatodik osztályát végzett fiamat a nyári szünidőre cserébe oda adnám német vidéken lakó uri családnak, akinek a gyermeke viszont nálam töltve a szünidőt, a magyar nyelvet elsajátíthatná.

esát? ... Halló! Ki beszél? ... Cinier rendőrkapitány? ...

Cinier felugrik: — Tessék?

Blétard nyájasan: — Halló! Pardon, kedvesem, nem ismertem meg a hangod! Hogy vagy, öregem? Mit mondasz? Hogy kökliensem panaszt emelt nálad (Névet.) s te felajánlottad, hogy megveszed a részvényeit? ... Ez igazán a legjobb válasz volt! Öregem, holnap reggelizz velünk ... A feleségem csiragot készített, vajjal ... a kedvenc étel.

Cinier, akit a dolog szörnyen mulattat, félre: — No, lám, nem is tudtam!

Blétard: — Mit mondasz, hogy nem mozdulhatsz ki? Ugy-e, mindig mondtam, ápdol jobban a kiütésed ... Üdvözlöm a kis barátinód! ... Szervusz! Viszontlátásra, vén fecsegő! (Vissza akarja akasztani a kagylót).

Cinier megfogja a karját: — Boesánat! Én is ismerem kissé Cinier urat, s beszélni szeretnék vele csak egy szót ... kérem ...

Blétard nagyon unottan átadja a kagylót. (Félre): Miután senki sem fog felelni, azt fogja hinni, hogy elvágta az összekötést.

Cinier: — Halló! ... Ön az, Cinier ur! Jó reggelt! Halló! Igen ... itt Letier Pierre beszél ...

Blétard tátott, szájjal: — Boesánat! Csakugyan Cinier ur beszél? Cinier színlélt meglepetéssel: — Természetesen! Ki beszél, je! a kínai császár? Halló! végighallgattam beszédét ezzel a derék Blétarddal! ... Há, két feljelentést kapott ellene? Kitől?

Blétard ki akarja venni kezéből a kagylót.

A modern forgalom kedvelt formájában megjelenő fölhívás jó egy néhány pillanatra kötötte le a szemünket. Vajjon ki lehet az az okos, leleményes ember, aki így visszatér apáink pedagógiai módszeréhez? Öregburi ember, aki valaha maga a cseregyermek volt? A mai nemzedék a maga tapasztalásából már aligha tudja, mi volt az a cseregyermek. A mai nemzedék ezt az intézményt már legfeljebb nagyapák meséjéből, vagy a Jókai regényekből ismeri.

Jókai szeretettel, sok melegséggel írja le, hogy hogyan ment réges-régen az ilyenmi? Az ország soknyelvűségét hogyan használták ki azok, akik más-más nyelven ugyan annak az egy hazának voltak a fiai és egyformán szükségét érezték annak, hogy egymás nyelvét megtanulják. Hogyan süttöttek, főztek német háznál, magyar haznál egyaránt, mielőtt a nebulókat utnak engedték. Milyen sirások és milyen jogtanácsok voltak indulás előtt, hogyan kötötte gondos anyai kéz a harisnyákba a huszasokat. És azután a németek hogy örültek a „kis magyar“-nak, a magyarok a „kis német“-nek, hogyan tömte mind a két anya a másik gyermekét, csak azért, hogy a kis idegen jót és kellemeset írjon haza a vendéglátó házról és ott a másik cseregyermeknek is hasonlóan jó legyen a dolga.

Patriarchális, kedves és szép szokás volt, vakáció végére mind a két gyermek gyarapodott nemesak nyelvtudományban, hanem testsúlyban és világtapasztalatban is. Azután az egész szokásnak nyoma veszett. Isten tudja miért? Talán azért, mert közbejötték olyan idők, amikor a keményfejű magyarok nem érdemnek, hanem szégyennek tartották a német nyelv tudását. Vagy talán azért, amiért a régi időknek a többi kedves és patriarchális szokása is feladásba került s nem illett be többé a modern korszakba. A mai gyermek mellé német bont fogadnak, vagy ha tehetik, a fiút, a lányt drága külföldi internátusba adják, ahol rideg üzletszerűség és kaszárnyafegyelem fogadja. A mai gyerekek elesnek attól, hogy arra az időre is, amíg tanulni, világot látni küldik őket, anyát adjanak nekik az anya és apát az apa helyett.

Pedig ez is egy olyan szokása az elmúlt

lót: — Boesánat! ...

Cinier: — Kérem ... (A telefonba): — Sonnenau és Gentine uraktól?

Blétard megsemmisülve egy székbe roskad: — Hát igaz ... csakugyan Cinier beszél ... De micsoda ördögös esoda révén került a vonalra ...

Cinier: — Mondja kérem, hogy kedveli a csiragot, vajjal vagy tejfellel? hogyan? egyáltalában nem is eszi?

Blétard gyenge hangon — Elfelelte ...

Cinier egyre a telefonba: — Pedig eddig ez volt a kedvenc étel! S hogy van a kiütése? De hát mondja csak ... ismerie egyáltalában Blétard bankigazgatót?

Blétard sápadtan felugrik: Hazudik! Hazudik!

Cinier: Ugyan, kérem, hallgasson! (A telefonba): Halló! Mit csinál a kis barátnője?

Blétard két-ségbeesetten: — Amerikába utazott!

Cinier: — Halló! Nincs is kis barátnője? ... (névet): Sajnálom érte ... De hát akkor ez a Blétard egy közönséges család gazember?!

Blétard a felháborodottat játszva: — Urrram! ...

Cinier: — Akarja, hogy elvigyem ön-höz? Eppen a szobomban van az elfogadási parancs ... (Visszaakasztja a kagylót s kedvesen, udvariasan Blétardhoz fordul): Amint hallotta, várnak ...

Blétard halálsápadtan: — Végem van ...

Robert Debóis.

időnek, amit érdemes volna elevenségben tartani és újra föltámasztani, úgy ahogy azt annak a hirdetésnek fogalmazója próbálja. Abban az arányban, amint az ország, különösen az ország városai magyarosodtak megnehezkedett a lehetősége annak, hogy a gyerekek otthon a szülei háznál tanulják meg az idegen nyelveket. Az az idő, amikor a keményfejű magyarok nem előnynek, de szégyennek tartották a német nyelv tudását már elmúlt, ma már mindenki ismeri és tudja előnyét annak, hogy világnyelvet tudjon és világnyelvet tanuljon.

Azonban alkalmat nem tudunk csinálni olyan könnyen és olyan, mint a régié. Igaz, hogy most már az iskola magára vette azt a föladatot, hogy a gyermekeket németül megtanítsa. Az iskola azonban ezt a praktikus célt egy cseppet sem praktikus oldja meg, gramatizálással gyöttri a gyereket, szóelemzéssel és más effélével, amit tudniok kell a nyelvtudósoknak és akadémikusoknak, de amit egészen felesleges tudnia annak, akinek csak egyetlen egy célja van: az, hogy a nyelvet értse és úgy, ahogy, érthetően beszélje. A gimnáziumban ma nyolc évig izzad a tanár és tanítvány és az érettségi biztosok mondhatnának meg, hogy milyen kevés, milyen szánalmas eredmény. Régen az a cseregyermek két vakáció, tehát kétszer két hónap alatt többre vitte, mint mostan nyolc esztendő szorgalmával. Pedig annak a cseregyermeknek nem is tudós professzorok voltak a tamárai, hanem csak a hozzá hasonló kis fiúk, akikkel egyebütt játszott a longa metát és a kik, hogy a közibük került kis magyarral megértessék magukat, fölfedezték a Berlitz módszert, a praktikus szemléltetve oktatást olyan időben, amikor Berlitz még nem is élt és amikor a gramatikában izzadó tanár urak még nem is gondoltak erre.

Régi babona az is, hogy a nyelvet a gyermekkorban kell tanulni, mert később az ember feje nem fogja többé a nyelvtudományt. Azt észrevették az emberek, hogy a gyermek, aki mellé német pesztonkát fogadtak, játék közbe könnyen utána hagyogya az idegen szavakat annak a jövevény lánynak, arra azonban nem gondoltak, hogy az a szerencsétlen felnőtt, ha nyelvtanulásra adja a fejét, épen úgy tanul, mint ahogy az iskolában tanítanak, nyelvtant silabizálván, szógyököket magolva és mondattannal kinlódva. A nyelvtanításnak csak mostanában támadt renaissancesza s ez a renaissances már kezd behatolni az iskolába is.

Miért nem gondol senki arra, hogy ebbe az új, modern rendszerbe milyen egyszerűen lehetne beilleszteni a cseregyermek régi és kedves szisztémáját?

Ujdonságok.

Tájékoztató.

— A tengerészeti hatóság épületében levő m. kir. *biológiai állomás és aquárium* díjtalanul megtekinthető naponta d. e. 10-től 1 óráig és d. u. 3-tól 6-ig.

— A városi könyvtár naponta d. u. 5-től 8-ig áll a közönség rendelkezésére.

— A népkert (Giardino publico) nyitva van este 10 óráig.

— A temető naponta d. u. 6 óráig látogatható.

— A *Canard* magyar-amerikai vonal ki-vándorló gőzsei a kikötőben való időzésük alkalmából megtekinthetők a megérkezési és indulási napok kivételével reggeltől estig. Jegyek az Adria palota portánál 60 fillérről kaphatók.

— *A tersattói Frangepán-vár* naponta megtekinthető egy korona beléptidij ellenében. (Feljárt a susáki hiddal szemben levő lépcsőn vagy kocsin a susáki Boulevard-on.)

— *József főherceg diszkertje* (a kormányzó palota mellett) megtekinthető a fenséges család távollétében hétköznapiokon reggeltől estig. Vasárnap a kert zárva van. Beléptidij nincs.

— *A Danubius-hajógyár* telepe, a rizshántológyár, a papírgyár, kőolajfinomítógyár, a torpedógyár és a susáki Litorale konzervgyár csak az illető gyárvezetőségek speciális engedelmével tekinthetők meg.

— *A kivándorlási ház* megtekintésére (Via Industria) a kir. kormányzóság ad ki belépőjegyeket.

—«o»—

— Az állandó választmány ülése. —

Tegnap röviden már megirtuk, hogy a városi állandó bizottság ülést tartott, amelyen többek között elhatározta, hogy a belügyminiszternek a határrendőrséget életbeléptető intézkedése ellen a közigazgatási bírósághoz felebbez. Az ülés lefolyásáról részletes tudósításunkat itt adjuk:

Zsufolt karzatok előtt nyitotta meg az ülést Mohovich Donát elsőalpolgármester. Az interpellációknál Stupicich szólalt fel, aki élesen kritizálta a városi rendőrség eljárását a határrendőrség érkezésénél. Kérdést intézett Dardi Vazul tanácselnökhöz, hogy az ő felhatalmazásával járt-e oly módon a az ő felhatalmazásával járt-e oly módon szükségesnek annak a megállapítására, vajjon a lovasrendőrség megfelel-e eredeti céljának, amely a közbiztonsági szolgálatnak az alközségek területén való fenntartásáról szól, avagy csak a parancsnok passzióinak kielégítésére szolgál. Beszéde végén indítványt terjesztett elő, amelyben a lovasrendőrségi intézmény megszüntetését indítványozta.

Vio Antal dr. az indítvány olyan módosítást javasolta, hogy tiltsák meg a lovasrendőröknek a városban való szolgálattételt s a városi tanács ettől különállóan tanulmányozza a lovasrendőrség intézményének megszüntetési módját. Stupicich elfogadta a módosító indítványt.

Dardi a Stupicich által hozzáintéztett kérdésre azt válaszolta, hogy a rendőrök már a szolgálati eskütételnél is fogadalmat tesznek, hogy a polgársággal szemben udvarias viselkedést fognak tanusítani.

— *Stupicich:* Önnek nagyobb hatalma van a delegációnál.

— *Dardi:* Nem igaz!

— *Stupicich:* De igen! Parancsoljon és szerezzon tekintélyt magának.

— *Dardi:* A megszünt képviselőtestület helyett a delegáció működik s ennek kell magamat alávetnem.

Stupicich indítványát a Vio Antal dr. által ajánlott módosítással az állandó bizottság elfogadta.

Ezután Dardi felolvasta a kormányzó ismert megsemmisítő határozata ellen teendő felebbezés szövegét, amelyet bizottság elfogadott.

Majd áttértek a határrendőrség életbeléptetéséről és az idegenek lakhatási engedélyéről szóló két rendelet tárgyalására.

Vio Antal dr. terjedelmes beszédet mondott. Beszéde elején ő is a rendőrség június 25-iki eljárását kritizálta, majd hosszas törvénymagyarázatba fogott s Fiume jogait ismertette a Statutum alapján. Azután előterjesztette indítványát, amelyben javasolta, hogy a város a határrendőrség, valamint az erre vonatkozó törvénytelen s magát a törvényt sértő rendeletnek Fiumében történt illegális életbeléptetése ellen a közigazgatási bírósághoz felebbezzen;

rendelje el a tanács a városi közegeknek és a városi rendőrségnek, hogy a rendeletet ne ismerjék el s a határrendőrségtől mindennemű támogatást tagadjanak meg;

ünnepélyesen tiltakozzék a Fiume autonómiáját súlyosan sértő törvénytelen és önkényes intézkedés ellen;

s végül: minthogy az 1903-iki V-ik törvényeikk egyenes összefüggésben áll a határrendőrségi törvénnyel, intézzen felebbezést a közigazgatási bírósághoz ezen törvényeikk s a vonatkozó rendelet életbeléptetése ellen.

Vio dr. további beszédében a magyar sajtót és a kormányt tette felelőssé a viszonyok elfajulásáért.

Utána még Stupicich beszélt, aki javasolta, hogy a felebbezés körüli teendőkkel Vio Antal drt bízzák meg, aki képviselői minőségében esetleg a belügyminiszteriumban is közbenjárhat.

Vio dr. kijelentette, hogy felesleges fáradozás és idővesztés lenne a közbenjárás, de majd a képviselőházban fogja annak idején a közvéleményt tájékoztatni a fiemei viszonyokról.

Az állandó bizottság ezután elfogadta Vio Antal dr. indítványát.

Ezzel az ülés véget ért.

— **A bóra.** Tegnap délután hat óraker mesélhettek azok a bizonyos öreg emberek. A bóra hirtelen olyan erővel tört ki, amelyhez már régen volt szerencsánk. Egy roham felkapott a Dante-téren minden szabadon álló tárgyat és labda módjára sodorta tovább. A kalapok és sapkák özönében egy börend is a tengerbe gurult, aminek pillanat alatt ezer és ezer nézője akadt. Cégtáblák, ablakrészek, a kávéházak asztalai és székei pehelyként röpködtek a levegőben, az utcán járók-kelők pedig futva menekültek a veszélyes légi tárgyak elől. A Central kávéház előtt egy 4—5 éves leánykát kapott el egy roham és vitte a tenger felé. Szerencsére az Ungaro—Croata pénztárhelyisége feltartotta a gyermeket, különben menthetetlenül a tengerbezuhan. A bóra pusztításának nagysága még ismeretlen, de kétségtelen, hogy a városban is sok kárt okozott.

A Feniése-színház építésénél Kesch Mino, Zavan János és Sindich János munkások a vihar elől egy rögtönzött deszkatető alá menekültek. A vihar a deszkatetőt rájuk borította, miáltal könnyebb sérüléseket szenvedtek. Ugyanitt Korosich Stando előmunkás fejére rázuhant egy gerenda, amit a bóra az épületállvány tetejéről sodort le. A szerencsétlen ember koponyarepedést és agyrázkódást szenvedett. Bevitték a kórházba.

— **Térzene.** A városi zenekar ma, pénteken este félkilencor hangversenyt ad a Dante-téren, a következő műsorról:

1. Bonnoli — „Heléna királyné, induló.
2. Mozart — A „Figaro házassága, szinfónia.
3. Thomas — A „Mignon“ opera ábfóniája.
4. Meyerbeer — Az „Ördög Róbert“ e. opera ábrándja.
5. Tirindelli — „Andalusia“ mazúrka.

— **Lemondott alelnök.** Elek Pál az „Oesterreichische Aktiengesellschaft für Hotels- und Kuranstalten Abbazia“ alelnöki állásáról tegnap lemondott. A lemondás általános feltűnést keltett, mert a részvénytársaság Elek Pál alkotása és az igazgatósághoz intézett levelében a lemondást egy szóval sem indokolja.

— **A határrendőrség teendője.** A szerdán akcióba lépett határrendőrség működése felől a legképtelenebb hírek vannak forgalomban. Hogy a közönség is tisztában legyen a határrendőrség teendőivel, itt adjuk az erre vonatkozó rendelet lényegét. Ime:

A határon átkelők figyelemmel kísérése, a határ mentén felmerülő határrendészeti szempontból fontosabb mozzanatokról és eseményekről tájékoztató és az észleleteknek az illetékes hatósággal való közlése. A szomszéd állam lakói részéről személyek és tárgyak ellen jöhető erőszakos támadás meggátolása, különösen pedig *katonai védőművek* az ország határának megjelölésére szolgáló *határjelek, jelzők, katonai vagy polgári hatóság által felállított földmérési jelek* megrongálásának, megsemmisítésének vagy megváltoztatásának megakadályozása és feljelentése.

Kitiltott, rendőrileg kifogás alá eső és magukat igazolni nem tudó gyanús egyéneknek az állam területére belépésben való megakadályozása. Nyomozott vagy valamely büntetendő cselekménnyel gyanúsított s a törvények vagy a fennálló szabályok értelmében előzetesen letartóztatható egyéneknek a határszélén való letartóztathatása. A határszélén letartóztatott s a toloncszabályok rendelkezései alá eső egyének *eltoloncolása, külföldről érkező toloncok átvétele és továbbindítása.*

Fegyverek, lövészek és hadiszerek kivagy bevételének ellenőrzése, valamint tilalom esetén ilyenek és más tárgyak kivételének és behozatalának megakadályozása.

Hadköteles egyének kiszökésének megakadályozása. *Nőcsempészet* meggátolása.

A határszéli *vasuti és gőzhajóállomásokon* az államrendőri és közbiztonsági teendők ellátása s a közegészségügyi szabályok betartásának ellenőrzése.

Határszélén levő *szállók, vendéglők, korezmák, kávéházak és más nyilvános helyek* ellenőrzése.

Azon a határvonalon, hol utlevélkötelezettség áll fenn, az *utlevélek vizsgálata, határátkelés igazolványok kiállítására, az utlevél szabályok áthágása, tilos visszatérés, nőcsempészes, a külföldiek bejelentésére s lakhatására vonatkozó szabályok megszegése* által elkövetett *kihágások* eseteiben *első fokon való rendőri büntető bíraskodás.*

A csempészet megakadályozásában való közreműködés és az erre hivatott közegek támogatása.

— **Magyar tengerészti öngyilkossága.** Galacról jelentik, hogy az Atlantica magyar tengerhajózási rt. Gróf Serényi Béla nevű gőzösének első tisztje, a 26 éves fiemei illetőségű Gilics Taddeo szerelmi bánatában fejbe lötte magát. A golyó szerencsére megakadt a koponyacsontban és nehezebb részeket nem sértett. Gilicset, mint az Atlantica fiemei irodájának jelentik, a galaci kórházban ápolják. Állapota súlyos.

— **A kikötőből.** Jun. 27. Érkezett: Kassa magyar gőzös Valenciából, 392 zsák paprikával, 600 zsák rizsszel, 568 zsák kénnel, 200 zsák lenmaggal és 30 tonna vegyes áruval; Alba M. olasz gőzös Messinából, úresen; China osztrák gőzös Kobeből, 8537 zsák lenmaggal, 6 láda dohánynyal és 10 tonna vegyes áruval.

Indult: Tirol osztrák gőzös Konstantinápolyba, 270 tonna cukorral, 70 tonna rizsszel, 10 tonna papírral és 90 láda üvegáruval; Himalaia osztrák gőzös Philadelphiába, 4750 tonna magnésittel, 30 tonna vegyes áruval és 20 tonna bórrel; Torello angol gőzös Hullba, 350 tonna cukorral, 250 tonna fával, 40 tonna enyvvel és 250 hordó fakivonattal; Città di Bari olasz gőzös Bariba, 40 tonna fával, 200 hordó olajjal, 30 tonna cukorral; Anna olasz gőzös Cataniába, 870 tonna fával.

— **Corso mozi.** Ma esti új műsor: Pathé Hiradó. — Feldult boldogság, dráma. — Váratlan esküvő.

Richter cipői a legjobb és lelegegánsabbak.

RICHTER FERENC cipésmester Fiume Corso 37, Via Municipio 2 és Abbazia Reichstrasse 39.

— **Nyilatkozat.** Egy helybeli olasz lap ma folytatja pizskolódásait ellenünk. Ujból és ismételt ki kell jelentenünk, hogy felelős szerkesztőnk sem most, sem a multban nem tudósított egyetlen fővárosi vagy vidéki lapot sem. A mi egyes fővárosi lapokban Fiume egészségügyi viszonyaira vonatkozólag megjelent riasztó és valótlán híreket illeti, lapunk egyetlen tudósításokkal foglalkozó belmunkatársa Kálmán Pál segédszerkesztő „Az Est” tudósítója, dacára annak, hogy ebbeli mellékfoglalkozásáról nekünk beszámolni nem tartozik, önként igazolta előttünk, hogy a szóban forgó valótlán hírek terjesztésétől teljesen távol áll.

— **A kereskedelmi oktatásügyi nemzetközi kongresszus.** A magyar kormány a köz oktatásügyi minisztérium révén a kereskedelmi oktatásügy iránt érdeklődőket 1913-ra Budapestre hívta meg nemzetközi kongresszusra. A kormány által kezdeményezett és támogatott X. Kereskedelmi Oktatásügyi Nemzetközi Kongresszus augusztus 31-én délelőtt 10 órakor kezdődik és szeptember 5-én délben záródik. A kongresszus programját már végleges formában is szét küldötték az érdekelteknek. A kongresszus befejezése után a vezetőség tanulmányokat rendez az Aldunára, Fiuméba, Boszniába és Dalmáciába. A kongresszust megelőzőleg a Kereskedelmi Oktatásügyi Nemzetközi Egyesület magyar osztálya nemzetközi közgazdasági tanfolyamot rendez, mely augusztus 11-től 30-ig tart.

— **Fekete-himlő.** Tegnap délután a via Alessandro Voltáról egy gyermeket, a Calle Stretta 2. számú házból egy asszonyt vittek be a járványkórházba. Ez utóbbin megállapították a feketehimlőt, a gyermek gyanus. — Susákon összesen 7, Buccariban egy feketehimlőt konstataáltak.

— **Abbázia sötétségben.** Tegnap este 8 órától kezdve sötétség borult Abbáziára, mert a villanygyárban üzemzavar volt. A sötétség sok zavart okozott, mert épp vaseraidőben aludtak ki a lámpák. Mint halljuk, a hibát már kijavították és ma este ismét a régi fényben fog tündökölni Abbázia.

— **A fiumei állami főgimnáziumra kiírt tervpályázat alapján** a beérkezett 33 pályamű közül az első díjat (2500 korona) Bálint és Jambor pályaműve, a második díjat (500 korona) Werner Frigyes, a harmadik díjat (1000 korona) Gyenes és Vajda, a negyedik díjat (500 korona) Haas és Málnai, az ötödik díjat (500 korona) Rózsavölgyi Gyula nyerte. Ezenkívül megvásárolta a bizottság Komor és Jakab pályamunkáját 500 koronáért.

— **A horvát név.** A horvát türelmetlenségre jellemző vita zajlott le a zágrábi községtanács legutóbbi ülésén. Több zágrábi lakos ugyanis zágrábi illetőségért folyamodott. A folyamodók közül volt több olyan is, a kinek a neve nem volt horvát. Ez a körülmény — a mint bennünket tudósítanak — szemet szurt Ancel községtanácsosnak, a ki fölugrot és dörgő filippikával rohant annak az ezerhétszázmillió embernek, a ki tévedésből nem horvátnak született. Tiltakozott az ellen, hogy nem horvát nevű embernek illetőséget adjanak. Siebenschein dr. azzal vágott vissza, hogy ő, a kinek neve nem horvát, különb hazafi, mint sok horvát nevű és hogy Horvátország nagyjai közül kevésnek volt igazi horvát neve. Utalt Strossmayerre. Kérte, hogy az illetőséget adják meg. Egy harmadik községtanácsos azt indítványozta, hogy mindazoknak a nevét, a kiké g e r - el vagy n y i - vel végződik, kényszerítsék nevük megváltoztatására és azoknak, kik

elég tapintatlanok és a két említett raggal végződő nevet viselnek, azt ajánlja, ne adják meg az illetőséget. Előbb tüntessék el nevük végéről a két ominózus ragot. A vitának Holjac polgármester vetett véget, a ki kijelentette, hogy senkit sem szabad nevének elhorvátosítására kényszeríteni s meg kell adni a g e r és n y i nevű embereknek az illetőséget, mert csak úgy juthatnak abba a helyzetbe, hogy mint zágrábi illetőségűek nevük horvátosítását kérhessék. A községtanács erre megnyitotta a gyanus nevének előtt is a zágrábi illetőség elzárt sorompóit. Így dolgoznak a horvátok, de azért a magyarok a zsarnokok, az elnyomók.

— **Az Austro-Americana délamerikai járatai.** Az osztrák kereskedelmi minisztérium költségvetési bizottsága most tárgyalja a délamerikai járatok ügyét. Az Austro-Americana újra kötelezi magát ezen járatokra a szabadhajózás keretében és a hajózási egyezmény határozatai értelmében ezekért a járatokért állami segílyt nem igényel. A menetrendszerűleg kötelezett huszonhat járaton kívül a vállalat kötelezi magát minden két járat között, ha legalább 1500 tonna rakomány összegyűl, külön járatot indítani, miért az állam a mult költségvetési évben 1.530.000 koronát fizetett ki a vállalatnak.

— **Haditengerészek panasza.** Shanghai-ból kapta egyik fővárosi lap a következő sorokat: Tisztelt szerkesztőség! Mélyen elkeseredve tolmácsoljak mindnyájunk kérését a tisztelt szerkesztőséghez, mely szerint lenne szíves sorainknak helyet adni, amennyiben reméljük, hogy panaszunk illetékes helyen visszhangra fog találni. — Mi immár 34-ik hónapunkat szolgáljuk távol hazánktól, szereteteinktől és ismerőseinktől, legnagyobb keservünkre, minthogy elindulásunkkor csupán 24 hónapról volt szó. El lehet képzelni a legénység kedvtelenségét és lehangoltságát, pláne az öreg szolgálkét, akik csupán már csak 115 napot számolnak.

Talán felednénk valamit ebből, ha nem volna parancsnokunk oly szigorú ember. Megjelenése a fedélzeten félelmet kelt a legénységben. Sok gyakorlatoknál, amelyeket ő vezet, a legtöbb büntetésnek ép ez a rettegés és félelem az oka. Sőt nem csupán a legénységgel van ily viszonyban, hanem a tisztekkel is, ami a legénységre módfelett rossz hatással van. A közelmultban volt egy példánk, mely most újra megismétlődött, t. i. egyik legjobb tisztünk nem tudván a parancsnokkal sehogysem kijönni, hazabocsátását kérte és a legnagyobb sajnálatunkra el is távozott. Ez az eset most újra megismétlődött, szintén egy, a legénység előtt köz szeretetben levő „Első” tisztünkkel, aki a tisztikar és legénység szomorú bucsuzása mellett távozott el.

Ily kesergések közepette élünk, melyhez hozzájárul az öregek reménytelen helyzete, amennyiben nem október, hanem talán dig hozzá-gelő etaoih etaoih snrdlu emfwp decemberre van kilátás szabadulásra és még hozzá külföldön töltve le az időt. Hány pálya, hány jövő és exisztencia van ezzel veszélyeztetve? Ki fogja ezek kárát kárpótolni? Hány tisztességes gyerek erkölcsi romlása lesz eredménye eme kétségbeesítő helyzetnek, melylyel, sajnos, a vezető körökben, úgy látszik, nem igen törődnek?

Kérdezném a t. olvasóközönséget, hogy ítéli meg az ily keserves helyzetben levő hazafiak sorsát, kiknek szülei, testvérei oly szívszorongva várják visszatérésüket. Sajgó szívvel nézzük a többi nemzetségek hazatérését (mint például a németekét, akik — amióta mi kint vagyunk — már háromszor kaptak felváltást) s csak mi maradunk itt

a régik közül, kiknek legnagyobb része már 40 hónapja nem élvezte az otthon nyugalmat. Legalább csak azt érhetnék el, hogy Pólába mehetnének, ahol talán könnyebb szívvel türenek el a kegyelmes sorsot. Bár csak az illetékes körökben is visszangra találna helyzetünk kétségbeesítő reménytelen-sége és legalább felváltanának. Maradunk hazafias üdvözzel a t. szerkesztőségnek az „I. Ferenc József” hadihajó legénységére.

— **Katonazene a Deákban.** A Jellasi-egyalogezred zenekara holnap, szombaton este hangversenyt ad a Deák-szálló hertelyiségében.

— **A zágrábi papirgyár rt. osztrák kézen.** A Zágrábban megjelenő Hrvatski Lloyd jelentése szerint a zágrábi papirgyár rt. és egy alsóausztriai nagyobb papirgyár között már hosszabb ideje tárgyalások vannak folyamatban, melyek célja szorosabb kapcsolat létesítése a zágrábi és az osztrák gyár vezetésében. A tárgyalások eredményeként az osztrák gyár a zágrábi részvényeinek 51. százalékát megvásárolta.

— **Berlin-szálloda Budapest.** A főváros élete újból egy látványossággal lett gazdagabb. A Révay-utca 10. sz. a. megnyílt a 140 díszesen berendezett szobából álló Berlin-szálló, melynek vezetését Winkler Ottó, az abbaziai Lederer-penzió volt igazgatója, a Royal nagyszálló volt titkára, a berlini Hotel Monopol volt igazgatója vette át, ami egymagában garancia a szálló előkelő szákszerű vezetésére.

TŐZSDE.

	Jun. 26 zárlat	Mai árt. 1/1 óra
Budapesti Értéktőzsde.		
Magyar hitelrészvény	817.25	819.—
Osztrák hitelrészvény	619.50	621.50
4%-os koronajáradék	81.25	81.30
Osztr.-magy. államv. ut	708.30	711.—
Jelöltőbank	418.—	419.—
Leszámitelőbank	507.50	509.—
Hacai Bank	278.50	280.—
Magyar Bank és Keresk. R-T.	538.50	538.—
Rimamurányi	687.50	689.—
Sálgótarjáni	749.—	752.—
Közuti Vasut	637.—	639.—
Városi Villamos	356.—	358.—
Adria	537.—	—
Déli Vasut	122.—	—
Magyar Cukoripar	2755.—	—
Rizsgyár	3800.—	—
Budapesti Gabonátőzsde. (50 kilogrammenként.)		
Buza áprilisra	11.75	—
Buza májusra	—	—
Buza októberre	11.26	11.21
Rózs 1913 áprilisra	—	11.71
Rózs októberre	8.86	8.82
Tengeri májusra	—	—
Tengeri júliusra	7.67	7.60
Tengeri augusztusra	7.83	7.78
Zab áprilisra	—	7.53
Zab októberre	8.59	8.51
Bécsi Értéktőzsde.		
Osztrák hitelrészvény	619.50	622.—
Magyar hitelrészvény	815.—	816.—
Osztrák magyar államvasut	707.—	712.—
Déli Vasut	122.—	123.—
Alpesi	928.50	926.—
Skoda	83.—	84.—
Osztr. koronajár.	82.85	—

Fiumei és trieszti értékek:	Legutóbbi kötsok átlagár.
Fiumei 4%-os kölesönkötv.	92.—
Banca Fiumana	650.—
Fiumei Kereskedelmi Bank	295.—
Fiumei Népbank	112.—
Litorale Bank és Takarékszúsák	240.—
I. Horvát Takarékpénztár	6100.—
„Indeficienter” tengerhajóz.	500.—
Magyar-Horvát Gözhajótárs.	1400.—
Magyar-Horvát Szabadhajózás	1050.—
Orient tengerhajózási társ.	1300.—
Ált. Forgalmi r. t. régi	1900.—
„ új	1760.—
Magyar Őtágyár	202.—
Austro-Americana	288.—
Navigazione Libera Triest	620.—
Osztrák Lloyd	584.—
Stabilimento Tecnico	9800.—
Ampelea Szeszpároló Rt.	431.—
I. Trieszti Rizsgyár	747.—
„Kerka” dízmát vízművek r. t.	429.—
Spalatoí Portland Cement	379.—
Assicurazioni Generali Nap.	850.—
Riunione Adriatica	3830.—

Távirat — Telefon.

Horvát ügyek.

BUDAPEST, jun. 27. Khuen-Héderváry Károly gróf ma Budapestre érkezett és az Angol Királynő szállóban a horvát politikussal kezdett tárgyalásokat. Fél 12 órakor Pejacevics elnöklete alatt a horvátok értekezletet tartotta, melyen Pejacevics referált a Tiszával folytatott tárgyalásokról. Ma déluán Budapestre érkezik Unkelhauser bánhelyettes, aki még ma tárgyalni fog Tiszával.

Az aradi választás.

ARAD, jun. 27. Aradon holnap lesz a választás és a harc igen hevesnek ígérkezik. Eddig már ötszáz csendőrt rendeltek oda és kétezer katonát összpontosítottak. Három vasutat elhelyeztek Szatmárra és emiatt Andrassy Gyula és Apponyi Albert intervenáltak Marx máv. elnöknel. Az ellenzéki vezetők közül csak Justh hiányzik, akit betegsége akadályoz abban, hogy kivegye a részét a küzdelemből.

A magyar köztársasági párt.

BUDAPEST, jun. 27. A magyar köztársasági párt folyó hó 28-ára Budapesten közgyűlés összehívását tervezte, amelyen az olasz és francia sajtó is részt akart venni. A rendőrség tegnap a gyűlést azzal az indoklással, hogy az a fennálló államformát támadja, megtiltotta.

Oszták-eseh viszály.

BÉCS, jun. 27. Ma este minisztertanács lesz Bécsben, melyen a cseh viszálylyal foglalkoznak. Hir szerint Csehország autonómiáját felfüggesztik, a tartománygyűlést feloszlatják és magasrangú oszták hivatalnokokat küldenek Csehországba, akik a köz igazgatást vezetni fogják.

Herceg Ferenc aradi incidense.

ARAD, jun. 27. Herceg Ferenc után, mikor a Fehér Keresztben levő szállására tért haza, azt kiabálták a szociálisták:

— Jó éjszakát Ocskay brigadéros!

Herceg gunyosan visszakialtott:

— Jó éjszakát!

Strengár, a szociáldemokrata párt aradi titkára bottal kezdett hadonászni, mire Herceg állítólag revolvere után nyult és a támadók megfutottak. Herceg kijelentette, hogy nem akart revolvert rántani, mert nem szokott sohasem fegyvert viselni.

ARAD, jun. 27. A tüntetők a Fehér Keresztől a Gambinus étterem elé mentek és ott az ellenzék szétverte a kormánypárti embereket.

Pallós és Barát.

BUDAPEST, jun. 27. A temesvár—varjasi vasut részvényesei ma délelőtt Joanovits temesi alispán elnökletével Budapesten gyűlésre jött össze, amelyen két detektív kíséretben megjelent Pallós Ignác is. A tárgyalás megkezdése előtt Pallós többekkel beszélge-

tett és elmondotta, hogy Barát Armin járta ki Temesvár városánál a vállalat 50.000 koronás szubvencióját, amelyből 5000 koronát magának tartott meg. Erről van nyugtája. Ezenkívül 2000 koronát adott neki, ami el van könyvelve. Számtalan esetben adott 100—150 koronát Barátnak, de ezeket nem könyvelte el, mert restelte hivatalnokai előtt, hogy olyan barátai vannak, akik ilyen kis összegekre vannak rántalva. Elmondotta, hogy Várady Gábornak 300.000 koronát kellett adnia. Pallós elbeszélése a jelenvoltaknál élénk feltűnést keltett.

Bartha-Hackl tárgyalása.

BUDAPEST, jun. 27. Ma kezdte az esküdtsek Bartha—Hackl Lajos zenetanár bűnügyének tárgyalását. Ma délelőtt a bíróság a vádlottat és feleségét hallgatta ki, most kerül a sor a tanukra. Ítélet valószínűleg csak holnapra várható.

60.000 frankos lopás.

PÁRIS, jun. 27. Az itt átutazóban tartózkodó pétervári amerikai követtől egy szállóban több tárcát és hitelleveleket loptak el. Az összeg közel 60.000 frankra rug.

Felváltott tengernagy.

TOULON, jun. 27. Bartige de Fournet tengernagy, konstantinápolyi francia állomáshajó paranesnoka paranesot kapott, hogy a Jules Ferry páncélos cirkálóval Toulonban térjen vissza. A konstantinápolyi francia állomáshajó paranesnoka Senes tengernagy lesz.

Moszkvától Párisig Automobilon.

MOSZKVA, jun. 27. A Moszkva—Berlin—Páris automobiltura tegnap megkezdődött. A turán 13 automobil vesz részt.

A lengyelek oroszosítása.

PÉTERVÁR, jun. 27. A birodalmi dumma a lengyel városok igazgatására vonatkozó statútumról szóló törvényjavaslatot, melyet a birodalmi tanács módosított és a dumához visszaküldött, mind a három olvasásban 146 szavazattal 45 ellen a dumabizottság szövegezésében elfogadta.

Az alpesi tura-ut.

BÉCS, jun. 27. Az alpesi turant Riva—Toblach utvonalan két automobilbaleset történt. Klinkosch Minerva kocsija az esőtől átázott talajon eleszött és nekiütődött egy kilométerkönek. A bennülők mind kiestek, de senkire sebesült meg. Az automobil részben megrongálódott. A másik baleset egész könnyű természetű volt.

A spanyol király merénylője.

MADRID, jun. 27. Késő estig tartott tegnap a király merénylőjének, Sanchez Algrenek vallatása. A vádlott, aki a vizsgálat során nagyon fehéjázó volt és diésekedett vele, hogy maidnem sikerült megölnie a királyt, a tegnapi végtárgyaláson taktikát változtatott. Váltig azt hajtogatta, hogy nem emlékszik semmire, csak annyit tud, hogy mikor a király fényes kísérettel belovagolt a városba a katonai gyakorlótérre, epileptikus roham jött rá és elsütötte revolverét. Nem akarta megölni a királyt, az volt a célja, hogy magára terelje a figyelmet, nem is tudta, mit tesz. A tanuk semmi újat nem mondtak. Éjfél felé járt az idő, mikor a kövöldő beszélni kezdett és halált kért a merénylő fejére.

Orosz flottatüntetés.

BUKAREST, jun. 27. Az Adeverul közli, hogy az orosz fekete tengeri flotta két osztálya, amely 4 páncélosból, 2 kis páncélosból, 16 torpedóhajóból és 4 tengeralattjáróból áll, elindult Várna és Burgasz felé. A hajóraj flottatüntetésre kapott megbízást

A bolgár memorandum.

SZOFIA, jun. 27. Tegnap ment el Pétervárra a bolgár kormány memoranduma, amelyben Bulgária kifejti, hogy milyen igényeket táplál a hódított területekre nézve. A memorandum hangsúlyozza, hogy a gyors döntés kívánatos és addig a bolgár sereg le szereléséről szó sem lehet.

Döntsenek a nagyhatalmak.

LONDON, jun. 27. Általános helyesléssel találkozik a görög kormány az az álláspontja, hogy mivel Törökország az elhódított területeket együttesen engedi át a Balkán szövetségeseknek, tehát azoknak felosztásáról a négy kormányoknak közösen kell egymással megállapodnia. Minthogy pedig így áll a helyzet, kívánatos volna, ha nem egyedül Oroszország lenne, hanem valamennyi nagyhatalom venné át a döntés szerepét a szövetségesek között fölmerült vitás kérdésekben.

Megszakad a diplomáciai viszony.

PÉTERVÁR, jun. 27. Belgrádból távirat érkezett a külügyminisztériumhoz, hogy a szerb kormány meg akarja szakítani a diplomáciai viszonyt Bulgáriával. A helyzet meglehetősen elmérgesedett.

A hangulat Szófiában.

SZOFIA, jun. 27. A kormány felhivatalosa közli, hogy egylelőre kerülni kívánja a döntő lépést és csak azután fog erélyesebb rendszabályokhoz nyulni, ha az utolsó diplomáciai eszközök is kimerültek. A bolgár kormány minden esetre megvárja a szerb skuptsina határozatát. A mai reggeli lapok mérsékelt hangon írják de általában nagyon komolynak tartják a helyzetet.

A szerb-bolgár feszültség.

SZOFIA, jun. 27. A szófia orosz követ szerinta szerb katonai liga nagyon felfujta a bolgár bandákról szóló híreket.

BELGRÁD, jun. 27. A skuptsinának az az óhaja, hogy valamely formulát találjanak az orosz döntő bíróság elfogadására. Bulgária választat gyorsan kéri, mert a halogatást arra magyarázzák, hogy Bulgária meg akarja szakítani velük a diplomáciai összeköttetést.

BELGRÁD, jun. 27. A skuptsina titkos ülése 12 órakor ért véget. A legközelebbi nyilt ülést ma délután 5 órára tüzték ki.

Ujabb összeütközések.

LONDON, jun. 27. A mai reggeli lapok belgrádi táviratot közölnek, hogy a zletovói ütközetben kívül más véres előesetározások is voltak a szerb és bolgár előörsök között.

Eladó 2 vendéglő

jó üzletmenettel, az egyik Abbaziában a másik Susákon. Bővebbet „M. B.” jelisével Susak postafiók 35.

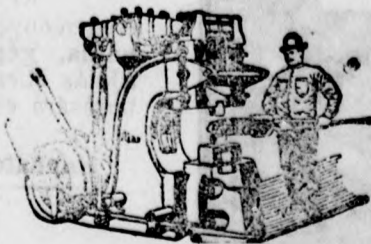
Gróf CSAKY LÁSZLÓ

Prakfalvi Vas- és Acélgyár rt.

Budapest, IX., Csillag-utca 4. szám.

Öntöttacélmű AJAX 5/0 gyorsesztergaacél. AJAX szerszám-acél AJAX kőfűrő acél stb.

Szab. AJAX rugóspöröly a legjobb közlöműves kovácspöröly Több mint 1700 drb. üzmben.

Szerszámgyártás

Malom-, bányá-, kovács-, lakatos- és kőfaragó szerszámok, kész kőzetfűrők, lapátok

IDEGENFORGALOM

(Mouvement d'étrangers)

ABBAZIA

tegnap érkezett fürdővendégei:
(Hötés arrivés hier:)

Wymiatek Eduárd Svanok	Augusta
Steiner Ignác Budapest	Al Mare
Wagner F. Berlin	Al Mare
Magiera Theodor Szezyce	Stefania
Veltze Jenny Podgorze	Stefania
Gelber D. Wien	Verines
Katzel Hans Sarajevó	Stella
Gorzecki Edmund Krakkó	Agram
Steva Róza Wien	Agram
Chini Ludwig Wien	Securanst.
Maseg Leopold Zágráb	Securanst.
Pasku János	Securanst.
Román Imre	Securanst.
Humenyik János Igló	Stern
Tiroler Sándor Budapest	Verines
Stallfried József Budapest	Adelina
Váry Lajos dr. Budapest	Egger
Kircgasser Róza	Lidia
Janesch Jánosné	Lidia
Boldirsan A. Budapest	Gutenberg
Bodek Joachim Galicia	Wiltshch
Menyhért Elek Budapest	Szeyffert
Erdős Gyula Budapest	Penelope
Fürst Hermina Budapest	Vécsey
Radits Lőrinc	Strand H.
Dárday Sándor Budapest	Peppina
Weinberger József Wien	Peppina
Kozieykoewicz Emilie Varsó	Peppina
Gács Rudolf Budapest	Szegő
Szuchy János Budapest	Szegő
Hagyi Kistic Constance Wien	Vécsey
Jurenaek József dr. Budapest	Vécsey
Friedmann Zsigmond Wien	Cornelia
Stehling G. Johann Wien	Lackner
Radman Maria Trieszt	Riviera
Stoltz H. Prága	Riviera
Trawerszka Bernáth Nagykároly	Drazica
Kentner Gyula Budapest	Posthorn
Kovács Béla Budapest	Márkus
Krew Anton Grác	Márkus
Kremfeld Miklós Ludas	Bristol
Heller Sándor Budapest	Grand H.
Lézanokó Richard dr.	Gámán
Port Morys	Ceres
Gergely Lajos Budapest	Fischer
Paganetti Maria Vöslau	Fischer
Klauber Paula Temesvár	Habsburg
Földessy Ilonka Temesvár	Habsburg
Strassny Ettax Budapest	Ceres
Séböz Sándor Budapest	Habsburg
Domangl Hans Wien	Habsburg
Naubrunn Sándor Budapest	Fischer
Öfner Hugó dr. Budapest	Securanst.
Acester Louise Maehren	Istria
Anderka Augusta Wien	Habsburg
Benirschke August Wien	Istria
Beck Pál Budapest	Wienerh.
Benirschke Karl August Wien	
Beill Busztáv Csernowitz	

- Boldt Albert Berlin
Bruck Miklós Szabadka
Blum Mór Budapest
Blau Richárd München
Rosenbluth Bernhard Wien
Pürekhauer Wilhelm Dresda
Geosich Alfréd Wien
Parik Károly Kassa
Högg M. München
Dopperphul Herbert Varsó
Lampel Walter Breslau
Steinecker Hans
Münch Ludwig Kattovitz
Lamberty V. Lennep
Reichert Walter Berlin
Hoffmann Max Breslau
Schmeller Henrik Budapest
Kállós Márkus Budapest
Neumann Dezső Budapest
Pfeiffer Karl München
Lukács Ida Budapest
Lövi Soma Budapest
Knauff Ludwig Varsó
Philimon János Szombathely
Kanitz Márton Pozsony
Mme Krause Berlin
Richter Helén
Grünblatt Fanny Arad
Barna Béla Warusdorf
Károlyfi Cecilia Budapest

- Weinerh.
Szegő
Westphal
Speranza
Habsburg
Habsburg
Habsburg
Nina
Nina
Wienerh.
Wienerh.
Wienerh.
Wienerh.
Wienerh.
Habsburg
Habsburg
Lackner
Szegő
Jezica
Peppina
Mimmi
Offiz. K.
Bellevue
Bellevue
Palace
Westphal

Velence

San Marco szálloda

(Campo S. Luca).
Modern berendezés. — Fürdők. — A génuai kiállításon dícsérő okmányokkal kitüntetve.
SZOBÁK 2 és fél LIRÁTÓL FELJEBB.

„DE LA VILLE“
SZÁLLODA ÉS KÁVÉHAZ
FIUME, DEÁK-KORZÓ.
50 szoba
— A magyarság találkozó helye. —
Kitűnő kávéházi italok és ételek. Bel- és külföldi lapok.
Esténként az első BÉCSI NŐI ZENEKAR hangversenye.
Naponta új műsor.
TULAJDONOS:
BUDAI KÁROLY

CIRKVENICA.

Modern Penzió

Legajánlatosabb penzió a fürdő mellett. Gyönyörű tengeri kilátás. Kitűnő konyha, Mérsékelt árak.

Catti György utóda
cs. és kir. udvari szállító
GYOGYSZERTÁRA
a városi torony mellett
Ajánlja magát minden orvosi rendelés azzonali és exakt elkészítésére. Kapható minden gyógyszerészeti különlegesség, gyógyszerpanok, az összes ásványvizek, toalettcikkek és szépítőszerek stb. sfb.

Ujságkihordó fiukat
vagy asszonyokat
jó fizetéssel felvesz.
A TENGERPART
kiadóhivatala.

A legajánlatosabb fiumei szállók:
„Deák“ szálló
a Deák-korzón és dependance-a a
„Bonavia“ szálló
Via Edm. De Anticis 4.
Mindkét szállóban kitűnő konyha és árnyas kertek. Fajborok és köbányai polgári sör.
Tulajdonos
Ederer-Bürger Gyula.

LIDO PENSIO Abbaziában
A Súdstrandon a legyobb magyar otthon.
Kérjünk prospektust (Budapesten a „Rémi“ szálló portásánál is kapható.) Legmérsékeltbb árak Kitűnő konyha, gyönyörű szobákak.

Tudja Ön már, : hogy mi az : ALGA?

Az ALGA egy kizárólag növényi nedvekből készülő gyógyszer, mely biztos eredménnyel használható csúzfájdalmak, fejfájás, fogfájás kellemetlen szájszag, nátha, gége és mellhurutok, gyomorgyengeség, hányás tengeri betegség és ájulás ellen valamint használható a rossz levegőjű betegségek levegőjének tisztántartására és bármely szoba levegőjének illatosítására.

Kapható kizárólag! **Budak D.** gyógyszerházban
VIALE DEAK — FIUME — VIALE DEAK

KÖZGAZDASÁG.

+ **Vasutaink bevétele.** A magyar vasutak ez évi bevétele a tavalyihoz képest nagyfokú fejlődést mutat; a most közreadott hivatalos jelentés szerint április végéig a vasutak 9975.7 kilométer hosszú fővonalán a bevétel 35.997.409 korona volt, 1.457.185 koronával több, mint a múlt évben. Az egyes fővonalakon április végéig így oszlik meg a bevétel:

A MÁV. 8633 kilométer hosszú vonalán 129.205.104 korona, tavaly 8596 kilométer hosszúságú vonalon 124.011.790 korona, tehát 5.193.314 koronával több, mint az elmúlt esztendő ugyanezen szakában.

A Déli Vasut 704.1 kilométer hosszúságú magyar vonalán 8.362.107 korona volt a bevétel, szemben a múlt évi 8.323.180 koronával, a jövedelemtöbblet tehát 38.927 korona.

A Kassa-Oderbergi Vasut 382.6 kilométer hosszúságú vonalán 6.771.520 korona volt, a bevétel, tavaly 6.699.623 korona volt a vasut jövedelme, a bevételi többlet tehát az idén 91.897 korona volt.

+ **A tripoliszi kikötőépítkezések.** Tripoliszból jelentik, hogy az idei nyáron már megépítik a nyugati hullámtörőt, megépítik továbbá azt a kikötőgátat, ahol a közepes mélyjáratu hajók, például postahajók köthetnek ki. A további munkálatokra: a nyugati hullámtörő meghosszabbítására, a keleti hullámtörő kiépítésére, három másik gát építésére mintegy hét esztendő szükséges. Benghasiban is meglehetősen előrehaladtak már a kikötőépítkezések.

+ **A bosnyák-hercegovinai államvasut forgalma.** A bosnyák hercegovinai államvasut kiadta 1913 május 1-től 31-ig terjedő forgalmáról szóló jelentését: a 940 kilométer hosszú vonalon 1913 január 1-től április 30-ig 961.771 személyt és 553.282 tonna árut szállítottak, a miért 5.676.440 korona díjat vettek be, 598.120 koronával többet, mint az elmúlt év ugyanebben az időszakában. Május 1-től 30-ig a bosnyák államvasut 1 millió 488.800 korona díjért 275.829 személyt és 130.263 tonna árut fuvarozott. A bevételi kevesebbet ebben a hónapban 101.420 korona. Január 1-től május végéig az összes forgalom így alakult: 1.237.600 személy- és 663.545 tonna áru, a minek szállításaért 7 millió 165.240 korona volt a bosnyák államvasutak bevétele, 496.700 koronával több, mint a megelőző évben.

+ **A bosnyák vasuti kölcsön nehézségei.** Megirtuk, hogy Bécsben tárgyalások folytak egyfelől a közös pénzügyminiszter, másfelől az osztrák és magyar nagybankok képviselői között egy kétszázhetvenmillió bosnyák vasuti kölcsön tárgyában. A tárgyalásokon a bankok kijelentették, hogy tekintettel a pénzpiac nehéz helyzetére, csak úgy hajlandók ennek a nagyobb pénzügyi tranzakciónak a keresztülvételét magukra vállalni, amennyiben azt az építkezési üzletekkel kapcsolatba hozzák, mert csupán így biztosíthatják magukat az emisszióval beállható esetleges vesztségeik ellen. Ebbe azonban a közös pénzügyminiszter nem akart belemenni, mert az építkezéseket állami regiben akarja eszközölni. Ennek következtében a tárgyalások megszakadtak. Ugy hírlik, hogy a közös pénzügyminiszter ezért egyelőre husz-harmincmillióval is meg

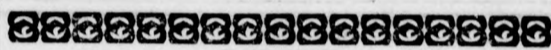
elégzik és a tőkeszükséglet többi részének beszerzését kedvezőbb időkre, jövő évre halasztja el.

+ **A dalmát vasutak osztrák szakaszának kiépítése** a határszéli Pribudicstól Kninig még az idén, de legközelebb a jövő tavasszal okvetlenül megkezdődik. Hogy az építő vállalkozó cégek kellőképpen tájékozódhassanak, az osztrák államvasutak igazgatósága a szóban forgó 22.1 km. hosszú vasutvonal előtanulmányait és műszaki műveleteit már július hó elsejétől rendelkezésre boesátja az érdeklődőknek. Az osztrák kormány ugyanis a vasut építését nyilvános verseny útján fogja biztosítani — eltérőleg a magyar-dalmát vasuti összeköttetés kéz alatti vállalatba adási módjától. — Egyébként az említett műveleteket még Spalatóban a vasutépítés-vezetőségénél is meg lehet tekinteni.

Comptoirista

német, magyar és olasz nyelvismerettel, hosszabb irodai gyakorlattal, állást óhajt változtatni.

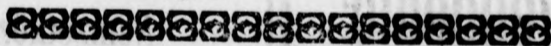
Cim a kiadóhivatalban.

Több különálló

két és három szobás

lakás a szükséges mellékkeliségekkel kiadó. Ertekezni lehet a Fiumei Építő Részv. Társ. irodájában Via Clotilde 4 I. vagy az Építő Részv. Társ telepén Via Valscurignén.

Olcsó tűzifa

felaprítva kapható az Első fiumei parkettgyár és gőzfűrész r. t.-nál házhoz szállítva tonnánként 25 koronáért. Legkisebb szállítás egy fuvar (körülb. 2 tonna). Telefon 16-29 és 39.

Mindenkinek kedves

Rjándék

FIUME kikötőből

1 zsák kávé

(en miniature) finom pörkölt kávéval töltve

Kapható - 3 minőségben -

G. STOCHEL csemegüzletében.

Nyomatott a „POLINIA“ Fiumei Kereskedelmi Nyomdában (Telefon száma 400).

Az előrehaladt idény miatt!

Bátorkodunk ezennel a következő cikkeket mélyen leszállított árak mellett ajánlani:

Levantine, szegélylyel garantált szinek
à Kor. —.48

Fehér ruhavászon bosnyák módra
à Kor. —.26

Csikos creppon legújabb divat
à Kor. —.38

Percail, elegáns minták
à Kor. --.50

Panama, minden modern színben
à Kor. --.90

Szinezett zefir, legújabb minták
à Kor. --.85

Voil de Laine, tiszta gyapju modern minták
à Kor. 1.--

Eponge (szivacsos) minden színben sima és mintázott.

Tisztelettel

WEISS M.

FIUME, CORSO 11.

Trieszt Corso 9.

Bécs IX.

Szabott árak.

Divat- és kézműarucikkek, férfiruhaszövetek, selyemárak, szőnyegek, butorszövetek, fehéreneműek, gyapotárak, női- és gyermekkonfekciók, csipkék, himzések, szalagok és az összes felszerelési cikkek eladása

ADRIA szálloda és étterem

Adamich - utca.

Tulajdonos: DE NEGRI TRANQUILLO

Kedvelt találkozóhely

A városcentrumában, a hajóállomások közelében villamos vasúti megállóhely. Pompás kilátás a tengerre. Kényelmes és elegáns szobák, fürdő, villanyvilágítás, mérsékelt árak.

Kitűnő német és olasz konyha.

A legjobb dalmát és házi borok, állandóan friss sör.

SCHÖN I. — Szépség és hajápolási terme — SCHÖN I.

Via Carducci 12. II. em.

A legújabb módszer szerint arc- kéz- ápolás (manicur, villanyos arcmassázs (Vibrations massage) szemölcslevétel és arcbaj levő szőr eltávolítása, tyuk-szemválas sth. Diszfésülések, elvállaltatnak. Fésülések és hajmosások a rendelő lakásában is elvégeztetnek.

Telefonszám 11-99.

LINOLEUM

!! RITKA ALKALOM !!

Uj káldemény érkezett Linoleum-szőnyegekben, bordúrral és fémsarokkal,

150x200 nagyság	K	8.50	darabja
200x250	"	14.—	"
200x300	"	17.—	"

Viaszkosvászon

78 cm. magas méterenként	Kor.	1.70
110 cm. magas méterenként	Kor.	2.10
115 cm. magas méterenként	Kor.	2.50

Linoleum futók

67 cm. magas méterenként	Kor.	1.60
90 cm. magas méterenként	Kor.	1.10
100 cm. magas méterenként	Kor.	2.50

Linoleum, fürdő-, háló- és ebédlőszobák lefedésére m²-kint Kor. 2.50.

Padlók lefedését saját munkásaink által vállaljuk. Költségvetés ingyen és bérmentve.

Haas Leopold - Fiume

CORSO 6.

ROSENBERGER B.

és testvére butorraktára

Fiume Corso 34 (Struppi káz) Telef. 504.

MERCEDES

Az autók királya!

== Bárdi r. t. ==

Budapest VI Lehel-utca 25 sz.

Városi üzlet: V. Mária Valeria u. 1.

Dunántuli fiók: **GYÖR.**

MOST NYILT MEG!

BAJIN Z.-Fiume Piazza Andrassy.

Nődivat — kézmű — és rövidárkereskedése.

Villa Sans Souci
Abbazia.

Előkelő családi otthon. - Teljesen ujonnan berendezve. Uj tulajdonos Finom bécsi konyha.

Cantridai fürdő és vendéglő

Tengeri fürdő, 250 szép kabinnal és napkurára szolgáló külön terrasszal. Nagy árnyas vendéglői kert terrasszal és tekepályával. Kitűnő konyha és kifogástalan borok. Kőbányai polgári sör. Villanyos összeköttetés Fiumétől a fürdőig. Vasár-és ünnepnapokon délután zene-hangverseny.

Fürdőjegyek fehéreneművel 40 fillér.

Olcsó bérletjegyek.

Kawa-Santal-Kapszulák

Kitűnő szer húgycsőfolyás ellen. Meglepően gyors hatás. 1 doboz ára 3 korona.

Dr. Bota-Injekció

ezzel egyidejűleg használva. Orvosi ajánlása. 1 üveg 1 kor. 60 fill.; ehhez egy fecskendő férfiakra vagy nőknek 1 kor. 50 fill. Eredményért kezesség.

Universal-Fluid

fehérneműhatású testszaggatóknál, reuma-, csuszfej-, fogfájásnál és bőrvizketegségnél. 1 próba üveg 40 fill. 1 nagy üveg 1 kor. 50 fill.

SKRIBANEX K. M. gyógyszertára a „Kereszt”-hoz,

Temesvár, Erzsébetváros, XIV., Húnyadi-ut 30.

Viszontelárusítók jól fizetve.

Wetzler Testvérek azelőtt Gondrand Testvérek,
Nemzetközi Szállító Rt. fiókja Trieszt.

A legmegfelelőbb gyűjtőforgalom, különösen élelmiszereknek, Triesztől Bécsig. Közvetlen fuvardíjtételek magyar és dalmát kikötőkből Bécsbe.

33 óceánjáró

33 óceánjáró

Austro Americana - Trieszt.

Rendes személy- és áru forgalom, Észak- és Dél-Amerika, Görögország, Olaszország, Délafrika és Spanyolország felé.

Közelebbi indulások Triesztből:

Személyszállítás Triesztből New-Yorkba: az Alice gőzessel jun. 14-én. Triesztből Newyorkba az Argentina gőzessel jun. 21.

Triesztből Quebec-be és Montréalba a Canada gőzessel jun. 21-én. Toher szállítás: Triesztből Philadelphijába a Giulia gőzessel jun. 24-én.

Triesztből Newyork és Philadelphijába a Lucia gőzessel jun. 28-án.

Triesztből Havanna és Neworleansba a Virginia gőzessel jun. 11-én.

Patras, Almeria, Las Palmas, Rio de Janeiro, Santos, Montevideo és Buenos-Ayresba a „Francesca” szom. száll. gőzessel junius 12-én. a „Columbia” szom. száll. gőzessel jun. 28-án.

Közelebbi felvilágosításokkal az igazgatóság Triesztben, Via Molino piccolo 2, szolgál.